

Investeringer i utviklingsland er ingen lønnsom forvaltningsstrategi for oljefondet. Der investeringene lykkes, kan en ikke hente ut overskuddet.

Oljefondet for utvikling?

MEG ENE ORD
KALLE MOENE

Skyldes fattigdom og underutvikling først og fremst mangel på kapital? Jeg syns Ola Nafstad og Kjell Roland i Norfund kommer ganske nær å svare ja på det spørsmålet, i Dagens Næringsliv, 24. oktober. De sier blant annet: «jobbskaping og lønnsomt næringsliv har dessverre i flere tiår vært forsømt i utviklingspolitikken» og «varige lønnsomme arbeidsplasser må bli kjernen i kampen mot fattigdom».

Rart at ingen har tenkt på det før.

Ærlig talt, dette er mål og ikke midler. Spørsmålet er hvordan en skal få det til.

Da er det mer trøkk i Adam Smith: Det som trengs for å få et land fra barbari til rikdom er fred, et oversiktlig skattesystem og en rettferdig statsadministrasjon, resten vil komme av seg selv, sa han. En må ha et rettsvesen, få bort alvorlige konflikter og motsetninger, finansiere offentlige goder og fordelene byrdene gjennom skattesystemet. Dette er nødvendige betingelser.

De fleste utviklingsland stiller svakt her. Noen tror likevel at disse institusjonene skal komme av seg selv, bare en investerer i det lønnsomme næringslivet. Jeg tror det er omvendt. Et velordnet næringsliv blir lønnsomt når de nødvendige forutsetningene er

Spørsmålet er hvordan vi best skal gi bort mer

tilstede. Uten dem blir næringslivet mafiapreget og brutalt. Målet er selvsagt utvikling, ikke profitt alene.

Adam Smith er muligens vel optimistisk. Han undervurderer kanskje faren for å havne i fattigdomsfeller der for eksempel mulighetene for en lønnsom spesialisering og stor-drift er begrenset av hjemmemarkedets størrelse, mens hjemmemarkedets størrelse er begrenset på grunn av

GI BORT MER. Kapitalinvesteringer må vurderes opp mot alternativene. Et forslag er å etablere et internasjonalt fond som kan benyttes ved naturkatastrofer. På bildet sitter Tito og hans nivå i ruinene av deres hjem i Tacloban på Filippinene. Foto: Luca Kleve-Ruud

manglende spesialisering og stordrift.

Dette er en lavinntektsfelle.

Utviklingen stopper opp i mangel på markeder som utviklingen ville ha skapt. Å unngå fellen kan kreve koordinering. Når flere investerer samtidig, kan en skape de markedsmessige forutsetningene for hverandres lønnsomme ekspansjon.

Her kan kanskje det norske oljefondet bidra med direkte investeringer? Det ville i tilfellet være en svært risikabel satsing. Likevel kunne det være vel verdt innsatsen for å få til en positiv utvikling der det trengs mest og der forholdene ellers ligger til rette for det. Men målet kan ikke være å øke overskuddet til oljefondet her hjemme. Dette kan ikke være en lønnsom forvaltningsstrategi for oljefondet, slik Norfund og Kirkens Nødhjelp sier.

Faren er stor for at der en måtte lykkes, kan en ikke hente ut overskuddet. Kanskje mer enn halvparten av investeringene ville gå med betydelige tap enten fordi koordineringen ikke blir omfattende nok til at utviklingen tar av, eller fordi en ikke har satsset på de riktige produktene og de riktige folkene.

Sjansen for å bli offer for stortilt korrupsjon er også betydelige.

For at den samlede avkastningen på investeringene i utviklingsland da skal bli større enn i andre land, må overskuddet være urimelig høyt der investeringene lykkes. Dersom det er mulig å skape et så høyt overskudd, ville det omtrent være umulig – og trolig også etisk

urimelig – å hente det ut av det aktuelle utviklingslandet.

Enten en vil det eller ikke kommer utviklingsinvesteringer av denne typen til å bli en form for utviklingshjelp og bistand. Selv er jeg tilhenger av hjelp og bistand. Men denne ene formen for hjelp kan lett fortrenge andre former for hjelp. Første gang noen kan vise til en manglende suksess i den tradisjonelle utviklingshjelpen, blir den lett redusert med begrunnelsen at kapitalinvesteringer fungerer så mye bedre.

Spørsmålet er derfor hvordan vi best skal gi bort mer. Kapitalinvesteringer må vurderes opp mot alternativene vaksiner, utdanning og institusjonsbygging. Vi kan også etablere et internasjonalt fond som kan benyttes ved naturkatastrofer i fattige land slik Halvor Mehlum og jeg har tatt til ordet for i flere sammenhenger. Katastrofen på Filippinene har igjen aktualisert forslaget.

Til slutt slipper Nafstad og Roland katten ut av sekken når de nærmest advarer mot å «bygge institusjoner etter mal fra Norge» og mot «fordelingspolitikk ... etter norsk mønster»? Selvsagt kan ikke noen ordening eksporteres til andre land. Men rike industri-land i Europa skiller seg fra fattigere utviklingsland på så

FLERE INNLEGG Side 36 – 38

mange flere måter enn bare ved at de har mer kapital og mer utdanning. De ble rike blant annet ved å satse på ordninger som fordelte gevinstene av utviklingen bredt gjennom subsidiert utdanning, helse og sosialforsikring. Skal ikke utviklingsland ha lov å lære av dette?

Hva er galt med å satse på en utviklingsorientert statsadministrasjon og velferdsstatstilgende ordninger tilpasset landets institusjoner og historiske forutsetninger? Er ledelsen i Norfund skeptisk til dette? Og hva med Kirkens Nødhjelp?

■ Kalle Moene, professor ved Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

MEG ENE ORD

KALLE MOENE

HEGE SKJÆIE

VICTOR D. NORMAN

JENS STOLTENBERG

ERNA SOLBERG

DNlørtdag

LEST SIDEN SIST

Norsk olje og gass utbringer vår dypeste medfølelse.

Administrerende direktør Gro Brækken i Norsk olje og gass utbringer sin dypeste skål for Filippinene.

Haugsgjerd skryter av bilaget Økonomi på torsdager. Vi spør om søndagsbilaget Jobb og påstår det har lite temperatur.

– Du har ikke samme oppfatning?

– Nei.

Fagbladet Journalisten viser hvordan intervjuer skal gjøres med Aftenpostens Hilde Haugsgjerd.

Man skal fiske med harpun og ikke med trål.

Uttalelse i Dagbladet om telefonovervåking tyder på at Datatilsynets direktør Bjørn Erik Thon drar på andre typer fisketurer enn folk flest.

Det var ingen love som brølte en ny og uønsket politikk mot oss i dag, det var i stedet en koselig pusekatt som lovet å søke samarbeid. Vi tar imot den utstrakte hånden, så får vi se.

Leder Roger Hansen i Transportarbeiderforbundet forteller E24 at han tar imot den utstrakte labben fra kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner.

Du kan være fet innvendig! Oppslag i VGs vektklubb handler – noe overraskende – ikke om å være tjukk i huet.

UKENS FELT

Løyvinga dekkjer tilskott til ulike valdsførebyggjande tiltak og tiltak for å auke kunnskapen på valdsfeltet.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets budsjett forteller et felt det er best å holde seg langt unna.

Italienske delikatesser som parmaskinke, parmesanost og olivenolje går også som varmt hvetebrød.

Aftenposten sammenligner epler og pærer i en rapport om italiensk matekспорт.

Kvaliteten på norsk purre meldes å være bra, og lagrings- evnen vil være avgjørende for hvor lang purreseongen blir. Statens landbruksforvaltning melder at prisen på purre er under press.

KRAGERØ: Budsjettbehandlingen i Kragerø formannskap ble preget av tilnærmet enighet. Selv om det felles borgerlige budsjettforslaget ble vedtatt mot opposisjonens fire stemmer, var det lite uenighet å spore KV-Kragerø Blad Vestmar

lestsidensist@dn.no